

Kjære venner, kamerater, og norske borgere i verden.

Første gang Viggo Hansteen ble nevnt i en norsk avis var da sosialdemokratisk studentforening inviterte til studiesirkel i sosialisme og man kunne ringe jusstudenten Hansteen på telefonnummer 831 for å melde seg på.

Da var han 20 år og for lengst politisk årvåken.

Første gang Rolf Wikstrøm ble nevnt i en norsk avis var 11. september 1941, dagen etter at han ble henrettet av tyske okkupasjonsmakter, i vervet sitt som klubbformann for jernbanevognfabrikken Skabo.

Da var han 28 år gammel og ble skutt og drept av okkupantene sammen med den 40 år gamle Viggo Hansteen, som nå var LO-advokat.

De to hadde knapt møtt hverandre før denne onsdagskvelden da henrettelsene skjedde på Årvoll i Oslo.

Rolf Wickstrøm var en arbeiderklassegutt fra Tøyen som hadde vokst opp på et rom og kjøkken. Viggo Hansteen kom fra en annen samfunnsklasse og vokste opp i store leiligheter og privatskole. Sjansen var egentlig liten for at livene dere skulle krysses.

Likevel fant disse to, på ulike måter innenfor LO, sammen i kampen for arbeidernes rettigheter og i opposisjon til forsøk på å nazifisere norske fagforeninger.

I starten av september 1941 streiket 25 000 arbeidere i Oslo, etter at matforsyningene ble stadig dårligere og ikke engang melk var å få på arbeidsplassene. Dette var altså en streik mot en fascistisk okkupasjonsmakt, og motet arbeiderne viste burde vært viden kjent.

Streiken medførte unntakstilstand og standrett, og som konsekvens ble Wickstrøm og Hansteen arrestert, sendt gjennom en kort urettferdig rettssak og samme kveld henrettet.

Målet med henrettelsene var å skremme norske borgere fra å gjøre motstand, en form for terrorisme okkupasjonsmakter gjerne holder seg med. De fleste er tross alt redde for å dø, både i krig og i fred. Likevel fortsatte kampen i Norge, for å drive okkupantene ut. Hansteen og Wickstrøm var de første som ble henrettet til skrekk og advarsel, men ikke de siste.

Drapene på disse to er en påminnelse til oss i dag om kraften som ligger i organisering og fagforeninger. Dette kan være et så sterkt våpen i kampen for frihet, at fiender av den slags kan se seg nødt til å bruke vold og drap i forsøk på å knuse dem.

Vi liker å si om alle som har vist mot i krig at «de ga sitt liv for oss».

Jeg tenker at både Hansteen og Wickstrøm ble utsatt for et tyveri.

De ble frarøvet livet, av noen som trodde de kunne gjøre det straffefritt, slik okkupanter ofte tror de kan herje med livene til sine okkuperte. Vi ser det samme i pågående okkupasjoner andre steder i verden i dag.

Både Hansteen og Wickstrøm var småbarnsforeldre og ektemenn. Til sammen fire små gutter mistet pappaene sine denne dagen i 1941. Faren til Hansteen og moren til Wickstrøm måtte oppleve å se sine gutter bli skutt og drept. Vi kan alle forestille oss smerten.

Krig og okkupasjon alltid er størst i små ting.

Wickstrøms kone Signe og Hansteens Kirsten mistet den kjæreste de hadde, og møtte sorgen på ulikt vis. Signe evnet ikke å ta vare på sønnen Tore etter sjokket som henrettelsen var. Kriger tar aldri helt slutt når freden kommer. Traumer kan gå i arv og ettervirkningene er mange og lange.

Det er vel også derfor vi står her i dag og minnes det som skjedde for 84 år siden og fremdeles blir berørt av det.

De tragiske og dramatiske henrettelsene i 1941 er en påminnelse til oss på en dag som denne om å sette alle ressurser inn på at ingen skal måtte oppleve okkupasjon og krig, ikke her i Norge, ikke andre steder i verden heller.

Derfor, når jeg legger ned kransen i ydmykhet og takknemmelighet for motet Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm viste, så er det også i sorg over livene deres som gikk tapt, og tapet vi som nasjon led fordi disse to ikke fikk bli en del av Norge i de frie årene som fulgte.

Vi andre fortsetter kampen. Hvil i fred.